

данных им самим. Будущее развитие человечества мыслитель связывал с образованием мировой конфедерации правовых республиканских государств.

По мысли автора, И. Кант рассмотрел право в предельно широком культурологическом контексте. Его учение о праве является высшей ступенью в развитии западноевропейской правовой мысли XVIII столетия. В нем подняты такие кардинальные вопросы, как разграничение права и морали, интеллектуально-волевая природа нормативности, методологические основания научной теории права.

В каждом философском учении начиная с античности можно выделить деонтологическую составляющую, раскрывающуюся главным образом в рассуждениях о естественном праве. Отметим, что идея естественного права рассматривалась в философских учениях Древней Греции и Древнего Рима. Она связана с именами Платона, Аристотеля, греческих и римских стоиков, Цицерона. В эпоху средневековья идея естественного права получила развитие в богословско-правовой концепции сложившейся в период разложения феодализма, подготовки и проведения буржуазных революций XVII – XVIII вв. Её представители – Г. Гроций, Т. Гоббс, Д. Локк, Ф. М. Вольтер, Ш. Монтескье, Ж.-Ж. Руссо, А. Н. Радищев и другие.

В указанных философских учениях раскрыто, что естественное право проистекает, с одной стороны, из природы человека, с другой – из его разума. Естественное право фундируется на нравственных всеобщих принципах. Поэтому оно разумно и справедливо, не сковано границами отдельных государств, вечно и неизменно, как неизменны в веках природа и разум человека. Нравственные и правовые идеи – принципы, обосновываемые в качестве естественных законов, – это неотчуждаемые права человека, такие как свобода, равенство, семья, собственность, безопасность, сопротивление гнету и другие.

Специфика преподавания философии при подготовке правоведов состоит в том, чтобы в рамках историко-философского подхода ярко раскрывать деонтологическую составляющую каждого философского учения начиная с античности, демонстрировать дилемму «природа человека и его разум» как антропологическую составляющую рассуждений о естественном праве.

Список использованной литературы:

1. Кант. И. Метафизика нравов // Сочинения: В 8-ми т.– М., 1994. – Т. 6.
2. Кант. И. К вечному миру // Сочинения: В 8-ми т.– М., 1994. – Т. 7.
3. Кант. И. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане // Сочинения: В 8-ми т.– М., 1994. – Т. 8.
4. Платон. Государство // Собрание сочинений: В 4-х т. – М., 1994. – Т. 3.
5. Платон. Политик // Собрание сочинений: В 4-х т. – М., 1994. – Т. 4.

Поступила в редакцию 04.04.2012

БАКАЯНОВА Н.М.,

кандидат юридических наук, доцент
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 343.1

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АДВОКАТА В СВІТЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ

Проаналізовано порядок підвищення кваліфікації адвокатів у контексті принципів організації діяльності адвокатури, висловлено зауваження та пропозиції щодо оптимізації цього порядку.

Ключові слова: адвокатура, принципи організації та діяльності адвокатури, адвокатське самоврядування, адвокатська етика.

Автор анализирует порядок повышения квалификации адвокатов в контексте принципов организации и деятельности адвокатуры и высказывает ряд замечаний и предложений относительно оптимизации этого порядка.

Ключевые слова: адвокатура, принципы организации и деятельности адвокатуры, адвокатское самоуправление, адвокатская этика.

The author analyses the order of in-plant training advocates in the context of principles of organization and activity of advocacy and draws up proposals for optimization of this order.

Keywords: advocacy, principles of organization and activity of advocacy, advocate self-government, advocate ethics.

Зважаючи на суспільну значущість і складність професійних обов'язків адвоката, від адвоката вимагається високий рівень професійної підготовки, фундаментальне знання чинного законодавства, практики його застосування, опанування тактики, методів і прийомів адвокатської діяльності, ораторського мистецтва. Принцип компетентності в діяльності адвокатів означає, що адвокат має постійно працювати над вдосконаленням своїх знань і професійної майстерності, володіти достатньою інформацією про зміни у чинному законодавстві.

Обов'язок бути компетентним при здійсненні професійної діяльності зазначено в міжнародно-правових документах, які регулюють діяльність адвокатури. Так, відповідно до п. 24 Основних положень про роль адвокатів, прийнятих VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам 1 серпня 1990 р., адвокатам має бути надано право формувати самоврядні асоціації для постійного навчання, перепідготовки й підтримування їх професійного рівня. Принцип II п. 2 Рекомендацій №21 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків» від 25 жовтня 2000 р. встановлює вжиття всіх необхідних заходів для забезпечення високого рівня правової освіти, а також для постійного підвищення кваліфікації адвокатів.

Серед професійних обов'язків адвоката, визначених ст. 7 Закону України «Про адвокатуру», не передбачено обов'язок підвищення кваліфікації та вдосконалення професійної майстерності. Проте такий обов'язок встановлюють Правила адвокатської етики, які проголошують принцип компетентності та добросовісності основоположним принципом етики адвоката (ст.ст. 10, 20, 52 Правил адвокатської етики).

Отже, цілі затвердження Порядку підвищення кваліфікації адвокатами [1] є цілком виправданими: забезпечення безперервного поглиблення, розширення й оновлення професійних знань, умінь та навичок, здобуття нової спеціалізації або кваліфікації на основі раніше здобутої освіти і практичного досвіду, підтримання на належному рівні знань у питаннях, з яких адвокати, незалежно від сфери своєї переважної спеціалізації, зобов'язані надавати юридичну допомогу за призначенням органів досудового слідства або суду, а також безкоштовно.

Проте сам порядок підвищення кваліфікації викликає запитання та здається надмірно ускладненим саме за процедурою підвищення кваліфікації.

Так, згідно із п. 9 адвокат має право вільно обирати види підвищення своєї кваліфікації серед тих, що встановлені в п. 9 та у Додатку № 1 до Порядку підвищення кваліфікації адвокатами [1]. За основу оцінювання підвищення кваліфікації приймається система залікових балів. Адвокат має отримати не менш ніж 60 залікових балів протягом п'ятирічного періоду оцінювання, але не менш ніж 12 залікових балів кожного року. Сума балів, що визначена за кожним з видів підвищення кваліфікації, дозволяє дійти висновку: якщо адвокат не здійснює науково-викладацьку діяльність, отримати необхідну кількість балів можна лише шляхом навчання за професійними програмами у вищих навчальних закладах III та IV рівня акредитації або навчання у Школах адвокатської майстерності та центрах підвищення кваліфікації при кваліфікаційно-дисциплінарних комісіях адвокатури в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

Професійні програми підвищення кваліфікації адвокатами навчальних закладів III та IV рівнів акредитації підлягають акредитації ВККА. При проведенні акредитації ВККА засвідчує офіційне визнання та компетентність вищого навчального закладу III та IV рівня акредитації, фізичної особи чи уповноваженого органу для здійснення навчання або інші заходи з програм забезпечення підвищення кваліфікації адвокатами. Навчання та інші заходи з підвищення кваліфікації адвокатами проводяться виключно особами, які отримали сертифікат Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури про акредитацію [1]. Такий текст Рішення ВККА викликає неоднозначну оцінку, адже в ньому ВККА виходить за межі своїх повноважень, встановлених п. 10

Положення про Вищу кваліфікаційну комісію, коли, наприклад, «засвідчує офіційне визнання та компетентність вищого навчального закладу».

Відповідно до п. п. 13¹, 18¹ Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури до її повноважень віднесено контроль за додержанням адвокатами зобов'язань, що випливають з Присяги адвоката України, актів законодавства України та Правил адвокатської етики; комісія виявляє причини та умови, що сприяли наданню адвокатами правової допомоги на низькому професійному рівні, та розробляє рекомендації стосовно заходів щодо усунення цих причин і умов; ухвалює рішення про підвищення кваліфікації адвокатів та організовує їх виконання. Згідно із п. 10 «з» Положення про Вищу кваліфікаційну комісію адвокатури, Вища кваліфікаційна комісія адвокатури встановлює порядок і форми підвищення кваліфікації адвокатів та координує роботу кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури з цих питань.

Означені повноваження органів адвокатського самоврядування не порушують принцип незалежності адвокатури, не передбачають втручання в діяльність адвокатів, але сприяють реалізації завдань адвокатури та виконання адвокатами професійних обов'язків на належному рівні. Підвищення кваліфікації адвокатів є формою контролю з боку органів адвокатського самоврядування за адвокатами, що відповідає законодавству про адвокатуру та принципам організації та діяльності адвокатури. Ці норми законодавства відповідають ідеї самоврядування та дозволяють ефективно здійснити публічно-правову функцію адвокатури, що передбачена ч. 2 ст. 59 Конституції України, а крім того, забезпечують право кожного на правову допомогу згідно із ч. 1 ст. 59 Конституції України, захищають інтереси осіб, що звертаються до адвокатів за наданням правової допомоги.

Однак сам принцип самоврядування не передбачає його реалізацію шляхами та заходами, що невдало відображуються на організації адвокатури в Україні.

В тексті Рішення зазначено: «в Академії адвокатури України раніше діючі Центр підвищення кваліфікації та Школа адвокатської підготовки, реформовані в Інститут підвищення кваліфікації, який отримав ліцензію на цей вид діяльності і право видачі сертифіката державного зразка про підвищення кваліфікації юристів. Можливо, слід за аналогією із Законом України «Про судоустрій і статус суддів» трансформувати його в національну школу адвокатів України – установу із спеціальним статусом, яка б забезпечувала підготовку висококваліфікованих кадрів для адвокатури та здійснювала науково-дослідну діяльність, або створити її окремо [1]. Позиція ВККА стосовно одного з вищих навчальних закладів виглядає як порушення принципів демократизму та незалежності адвокатури, які встановлені ч. 1 ст. 4 Закону «Про адвокатуру», є вибірковим підходом до реалізації принципів адвокатської етики. Фактично адвокатському корпусу України пропонується на рівні акта, прийнятого органом адвокатського самоврядування та обов'язкового для виконання всіма адвокатами та адвокатськими об'єднаннями, визнати доцільним створення установи із спеціальним статусом на базі конкретного учбового закладу.

Пункт 17 Порядку встановлює, що підвищення кваліфікації є професійним обов'язком адвоката. До адвокатів, які не виконують обов'язку щодо постійного вдосконалення своїх знань і професійної майстерності, не виконують вимог цього Порядку, рішень кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури про підвищення кваліфікації адвокатів, можуть бути застосовані заходи дисциплінарної відповідальності в порядку, передбаченому чинним законодавством про адвокатуру, за порушення Правил адвокатської етики.

За п. 16 Порядку фінансування підвищення кваліфікації адвокатів може здійснюватися за рахунок коштів кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, регіональних, загальнодержавних та міжнародних спілок та асоціацій адвокатів, інших громадських організацій, адвокатських об'єднань, окремих адвокатів та інших джерел, не заборонених законодавством. Таке положення дозволяє дійти висновку, що підвищення кваліфікації за професійними програмами, проходження яких забезпечує отримання необхідної кількості балів, буде оплачуваним, що також стосується інтересів адвокатів та не має бути нав'язано адвокатській спільноті.

Принцип поваги до адвокатської професії означає, що адвокат зобов'язаний виконувати законні рішення виборних органів адвокатури, прийняті в межах їх компетенції, що не виключає можливості критики останніх та їх оскарження у встановленому законом порядку (ч. 3 ст. 12 Правил адвокатської етики). Але дія цього принципу також реалізується в напрямку ст. 64 Правил адвокатської етики: «Відносини між адвокатами повинні будуватися на засадах колегіальнос-

ті, взаємної поваги представників адвокатської професії, дотримання професійних прав адвокатів, слідування всім основним принципам адвокатської етики, передбаченим цими Правилами».

Підвищення кваліфікації адвокатів є необхідним; проте порядок підвищення кваліфікації має бути більш корисним саме для адвокатів, бути розроблений із повагою до часу адвокатів, їх професійної активності та професійних інтересів. Тестування адвокатів з метою виявлення рівня їх кваліфікації та проходження залежно від результатів тестування навчання за програмами підвищення кваліфікації було б достатнім заходом сприяння реалізації принципу компетентності.

Важливо, щоби обов'язок дотримання етичного принципу компетентності та добросовісності не перетворився в напрямок зловживань у контролі над адвокатами, а встановлення зазначеного порядку кваліфікації адвокатів не призвело до втрати їх внутрішньокорпоративної свободи.

Список використаної літератури:

1. Рішення Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури від 03.09.10 №V-21-421 із змінами та доповненнями, внесеними Рішеннями Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури від 22.07.11 №VI-7-269, від 17.02.2012 № VI-599 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>.

Надійшла до редакції 06.04.2012

ДЕРЕВ'ЯНКО В.В., здобувач
(Міжрегіональна академія
управління персоналом)

УДК 343.13

**ПРОФЕСІЙНИЙ ВІДБІР НА НАВЧАННЯ ТА СЛУЖБУ
В ОРГАНИ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ**

Розглянуто правові та психологічні аспекти оптимізації професійного відбору на навчання та службу в органи прокуратури України як складового елементу кадрового забезпечення.

Ключові слова: професійний відбір, прокурорські працівники, професійна орієнтація, придатність, діяльність.

В данной научной работе рассмотрены правовые и психологические аспекты оптимизации профессионального отбора на учебу и службу в органы прокуратуры Украины как составного элемента кадрового обеспечения.

Ключевые слова: профессиональный отбор, прокурорские работники, профессиональная ориентация, пригодность, деятельность.

Legal and psychological aspects of the professional selection for education and employment in the procuracy bodies of Ukraine as a constitutive element of the human resourcing are examined.

Keywords: professional selection, procuracy personnel, occupational guidance, suitability, activity.

Метою цієї статті є дослідження проблеми удосконалення кадрового забезпечення в органах прокуратури України за рахунок оптимізації проведення якісного відбору на навчання до Національної академії прокуратури України та служби в органах прокуратури України.

Загалом, зміцнення і послідовна оптимізація кадрового потенціалу органів прокуратури вимагає від кадрових підрозділів створення єдиної системи добору та підготовки персоналу, яка відображає цілеспрямовану діяльність кадрових підрозділів щодо залучення до служби (на посади прокурорів, їх помічників та слідчих) відібраних кандидатів, які володіють якостями, необхідними для виконання завдань конкретного напрямку прокурорської діяльності.

Слабким місцем у цій роботі залишаються зв'язки у середині системи взаємодії суб'єктів кадрового менеджменту, а також суб'єктивізм та необґрунтованість у прийнятті рішення щодо прийняття кандидатів на службу в органи прокуратури. Практика свідчить, що висновки психологів органів прокуратури мають переважно умовно-рекомендаційний характер для працівників кадрових підрозділів і тим більше для керівників, наділених правом ухвалення кадрових рішень. Насамперед потрібно розібратись, що взагалі та конкретно прокурорської діяльності

